

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Γ΄)

Η σύγχρονη έρευνα για την παραποίηση των αντιγράφων των πρωτοτύπων

Στην ενότητα αυτή, θα χρησιμοποιηθούν ορισμένα στοιχεία από το βιβλίο του καθηγητή Έρμαν Μπάρτ, ειδικού στην κριτική του κειμένου της Καινής Διαθήκης και της ανάπτυξης του πρώιμου Χριστιανισμού. Το βιβλίο λέγεται «Παραφράζοντας τα λόγια του Ιησού· Πως τα σφάλματα και οι τροποποιήσεις διαμόρφωσαν την Κ. Διαθήκη που γνωρίζουμε σήμερα».

Στην σελίδα 23, αναφέρει για τις διαφορές των χειρογράφων:

*Όπως θα δούμε αργότερα στο παρόν βιβλίο, αυτά τα αντίγραφα διαφέρουν μεταξύ τους σε τόσα πολλά σημεία, ώστε να μην γνωρίζουμε πόσες διαφορές υπάρχουν. Πιθανότατα, είναι ευκολότερο να το θέσουμε σε συγκρίσιμους όρους: **μεταξύ των χειρογράφων μας υπάρχουν περισσότερες διαφορές από τις λέξεις της Κ. Διαθήκης.***

Στην σελίδα 77, αναφέρει για τις σκόπιμες παραποιήσεις:

*[...] οι πρόσφατες μελέτες φανερώνουν ότι οι αποδείξεις από τα σωζόμενα χειρόγραφα δείχνουν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Οι αντιγραφείς που σχετίζονταν με την Ορθόδοξη παράδοση **άλλαζαν πολύ συχνά τα κείμενα τους**, ορισμένες φορές για να ελαχιστοποιήσουν τις πιθανότητες της λανθασμένης χρήσης τους από τους χριστιανούς που πίστευαν σε λανθασμένες πεποιθήσεις και, ορισμένες φορές, **για να τα προσαρμόσουν περισσότερο στα δόγματα** που υιοθετούσαν οι Χριστιανοί που είχαν παρόμοιες με αυτούς πεποιθήσεις.*

Στην σελίδα 83, αναφέρει την άποψη των καθηγητών για το αδύνατο της αποκατάστασης του αρχικού κειμένου:

*Στην πραγματικότητα, είναι τόσο τεράστιο πρόβλημα που πολλοί κριτικοί κειμένων άρχισαν να ισχυρίζονται ότι θα ήταν καλύτερο να σταματήσουμε κάθε αναφορά στο "πρωτότυπο" κείμενο, διότι είναι **απρόσιτο** για εμάς.*

Στην σελίδα 90:

*Οι κριτικοί κειμένου κατόρθωσαν να προσδιορίσουν με σχετική βεβαιότητα ένα πλήθος σημείων στα οποία τα χειρόγραφα που σώζονται **δεν** αντιπροσωπεύουν το πρωτότυπο κείμενο της Κ. Διαθήκης.*

Ας αναφερθούν μερικά παραδείγματα από το βιβλίο:

1 . Η ιστορία με την επ' αυτοφώρω μοιχαλίδα που αναφέρεται στο κατά Ιωάννην 7.53- 8.12, «όπως αποδεικνύεται, αρχικώς δεν υπήρχε στο ευαγγέλιο του Ιωάννη. [...] η ιστορία δεν υπάρχει στα παλαιότερα και καλύτερα χειρόγραφα του ευαγγελίου του Ιωάννη που διαθέτουμε» (σ. 92). Και συνεχίζει: «Αξίζει να σημειωθεί ότι άλλοι αντιγραφείς εισήγαγαν τη διήγηση σε διαφορετικά σημεία της Κ. Διαθήκης- κάποιιοι μετά το 21.25, για παράδειγμα, και άλλοι, γεγονός ιδιαίτερα ενδιαφέρον, μετά το Λουκάς 21.33» (σ. 92).

2. Ο επίλογος του κατά Μάρκον ευαγγελίου (16.9-20), όπου αναφέρεται η ανάσταση του Ιησού, η εμφάνισή του στην Μαρία, στους 11, και οι τελικές οδηγίες πριν την ανάληψη, είναι πλαστογραφία.

«Το απόσπασμα αυτό δεν ανήκε αρχικά στο ευαγγέλιο του Μάρκου. Προστέθηκε από κάποιον μεταγενέστερο αντιγραφέα» (σ. 94). Επίσης, «**Οι στίχοι απουσιάζουν από τα δύο παλαιότερα και καλύτερα χειρόγραφα του ευαγγελίου του Μάρκου που διαθέτουμε**, και υπάρχουν και άλλες σημαντικές αποδείξεις. Το συγγραφικό ύφος διαφέρει από αυτό που υπάρχει σε άλλα σημεία του Μάρκου, η μετάβαση μεταξύ αυτού του αποσπάσματος και αυτού που προηγείται είναι δυσνόητη» (σ. 95). Αναφέρεται σε παραπομπή: «Στην πραγματικότητα, προστέθηκαν διαφορετικά τέλη από διαφορετικούς αντιγραφείς». Αυτά, όσον αφορά το πρώτο -χρονικά-, κανονικό ευαγγέλιο.

Στις σελίδες 115-117, αναφέρεται στον καθηγητή Μίλ, που το 1707 επιχείρησε την έκδοση του κριτικού κειμένου της Κ. Διαθήκης, στηριζόμενος σε 100 ελληνικά χειρόγραφα και σε παραθέματα των πρώτων πατέρων.

Προς έκπληξη και τρόμο πολλών αναγνωστών του, ο μηχανισμός του Μίλ απομόνωνε περίπου τριάντα χιλιάδες σημεία διαφοροποίησης μεταξύ των σωζόμενων μαρτυριών, τριάντα χιλιάδες σημεία, όπου διαφορετικά χειρόγραφα, πατερικές παραθέσεις και εκδοχές είχαν διαφορετικό κείμενο για τα χωρία της Κ. Διαθήκης.

(σ. 117)

Στις σελίδες 139- 157, αναφέρεται στον Ρίσαρ Σιμόν και στο έργο του «Κριτική ιστορία του κειμένου της Κ. Διαθήκης» το 1689.

Παραθέτει ο Έρμαν Μπάρτ τι γράφει ο ίδιος ο Σιμόν: «Δεν θα υπήρχε σήμερα οποιοδήποτε αντίγραφο ακόμα και της Κ. Διαθήκης, είτε ελληνικό, λατινικό, συριακό, είτε αραβικό, που θα μπορούσε να θεωρηθεί αυθεντικό, διότι δεν υπάρχει κανένα, σε οποιαδήποτε γλώσσα και αν είναι γραμμένο, που να είναι απολύτως ελεύθερο από προσθήκες».

Στις σελίδες 152-157, αναφέρεται ο Γιόχαν Βετστάιν και οι σημαντικές ανακαλύψεις του αναφορικά με τα εδάφια της Καινής Διαθήκης που δείχνουν τη θεότητα του Ιησού. Το έργο του Βετστάιν θεωρείται ακόμα έγκυρο και πολύτιμο από τους ερευνητές.

«και ομολογουμένως μέγα εστί το της ευσεβείας μυστήριον· ο Θεός εφανερώθη εν σαρκί» (Α Τιμοθέου, 3.16).

[...] στα περισσότερα χειρόγραφα υπήρχαν συντομεύσεις των ιερών ονομάτων και ακριβώς αυτό ισχύει και εδώ, όπου η ελληνική λέξη «Θεός» έχει συντομευθεί σε δύο γράμματα, το θήτα και το σίγμα (ΘΣ), με μια γραμμή από πάνω για να φαίνεται ότι πρόκειται για συντόμευση. Αυτό που πρόσεξε ο Βετστάιν εξετάζοντας τον Αλεξανδρινό Κώδικα ήταν ότι η γραμμή από πάνω είχε τραβηχτεί με διαφορετικό μελάνι από τις γύρω λέξεις, και έτσι έμοιαζε να προέρχεται από κάποιο μεταγενέστερο χέρι (δηλαδή, ανήκε σε κάποιον μεταγενέστερο αντιγραφέα). Επιπλέον, η οριζόντια γραμμή στο μέσον του πρώτου γράμματος, του θήτα, δεν αποτελούσε πράγματι τμήμα του γράμματος, αλλά ήταν μια γραμμή που είχε περάσει από την άλλη πλευρά της αρχαίας περγαμηνής. Με άλλα λόγια, αντί να πρόκειται για τη συντόμευση (θήτα-σίγμα) της λέξης «Θεός» (ΘΣ), η λέξη στην πραγματικότητα ήταν όμικρον-σίγμα (ΟΣ), μια εντελώς διαφορετική λέξη που σημαίνει «ο οποίος». Άρα, το πρωτότυπο κείμενο του χειρογράφου δεν ανέφερε τον Χριστό ως «τον Θεό που φανερώθηκε ως άνθρωπος», αλλά τον Χριστό «ο οποίος φανερώθηκε ως άνθρωπος». Βάσει της αρχαίας μαρτυρίας του Αλεξανδρινού Κώδικα, ο Χριστός πλέον δεν αποκαλείται σαφώς θεός σε αυτό το απόσπασμα.

Άλλο παραχαραγμένο εδάφιο είναι το εξής: «Προσέχετε ουν εαυτοίς και παντί τω ποιμνίω, εν ω υμάς το Πνεύμα το Άγιον έθετο επισκόπους, ποιμαίνειν την εκκλησία του Θεού, ην περιποιήσατο δια του ιδίου αίματος».

Στον Αλεξανδρινό κώδικα και σε κάποια άλλα χειρόγραφα, το κείμενο αντίθετα αναφέρεται στην «εκκλησία του Κυρίου που την έκανε δική του με το αίμα του». Τώρα ο Ιησούς αποκαλείται Κύριος, αλλά δεν ονομάζεται σαφώς θεός

Σε άλλα σημεία του βιβλίου, αναφέρονται και άλλες συγκεκριμένες αλλαγές για θεολογικούς λόγους.

Λουκάς 2.33: «Και ην Ιωσήφ και η μήτηρ αυτού θαυμάζοντες». Στα παλαιότερα χειρόγραφα αντί «Ιωσήφ» αναφέρεται «ο πατήρ αυτού».

Λουκάς 2.43: «Και ουκ έγνω Ιωσήφ και η μήτηρ αυτού». Στα παλαιότερα αναφέρεται: «Δεν γνώριζαν οι γονείς του».

Λουκάς 3.22: «Συ ει ο Υιός μου ο αγαπητός, εν σοι ευδόκησα». Σε ορισμένα αναφέρεται: «Συ ει ο Υιός μου ο αγαπητός. Σήμερον γεγένηκά σε».

Ματθαίος 27.34: «Έδωκαν αυτώ πίειν όξος μετά χολής μεμιγμένον». Στα παλαιότερα χειρόγραφα: κρασί αντί για ξύδι, για να εναρμονίζεται με το Ματθαίος 26.29, όπου ο Ιησούς δηλώνει ότι δεν θα πιεί κρασί μέχρι που θα πιει στην Βασιλεία του Πατρός.

Συμπληρωματικά, από το βιβλίο του Κ. Θεοδωρίδη «Η απάτη των ευαγγελίων», παρουσιάζονται και τα επόμενα:

*Τα ευαγγέλια δεν θα πρέπει να τα παίρνει κανείς κυριολεκτικά. Πρόκειται για καταγραφές που απαιτούνται από τις περιστάσεις. Οι συγγραφείς τους καταγράφουν τις παραδόσεις των κοινοτήτων τους σχετικά με τον Ιησού.
(Maurice Bucaille, The Bible, the Qu' ran and the Science, 2003)*

Σύμφωνα με τη Βιβλική Εγκυκλοπαίδεια:

*Όπως ο Παύλος, έτσι και τα νεότερα ευαγγέλια δεν γνώριζαν τη θαυματουργική γέννηση του Σωτήρα μας.
(Adam and Charles Black, 1899)*

Για τον επίλογο του κατά Μάρκον ευαγγελίου (που έγινε αναφορά παραπάνω): «Τα συμπεράσματα του Μάρκου είναι πράγματι **πλαστά**. Σχεδόν όλο το χωρίο αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη» (Καθολική εγκυκλοπαίδεια, τ. 3).

Για το κατά Ιωάννην 21: «Το μόνο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι το 21ο κεφάλαιο προστέθηκε αργότερα και για αυτό πρέπει να θεωρείται παράρτημα

του ευαγγελίου» (Καθολική εγκυκλοπαίδεια, τ. 8).

Σύμφωνα με τον F. Kenyon, προσθήκες αποτελούν τα τμήματα: Ματ. 6.13, 16.2-3, 22.19-20, 24.12, 22.44, 23.34, (Our Bible and the ancient manuscripts).

Σύμφωνα με τον Aland:

Ματ. 5.44, 6.13, 16.2-3, 17.21, 18.11, 20.16, 20.22, 20.23, 23.14, 25.13, 27.35.

Μρκ 7.16, 9.44, 9.46, 11.26, 15.26

Λκ 4.4, 9.54-56, 17.36, 23.17, 24.42

Ιωαν. 5.3-4

Πρξ 8.37, 15.34, 24.6-8, 28.16, 28.29

Ρμ 16.24 (The text of New Testament, 1995).

Επίσης, σύμφωνα με τον Aland και Mertzner, οι διαφοροποιήσεις στους στίχους των βιβλίων της Κ. Διαθήκης, έχουν ως εξής: 1713 στίχοι με αλλαγές (από 3769 που αφορούν τα 4 ευαγγέλια). 329 (από 1006 που αφορούν το βιβλίο των «Πράξεων»). 495 (από 2032 που αφορούν τις επιστολές του Παύλου). 220 (από 735 που αφορούν τις Καθολικές επιστολές). 191 (από 405 που αφορούν την Αποκάλυψη).

Τέλος, πλαστογραφία αποτελεί και το εδάφιο της Α΄ Ιωάννου καθολικής επιστολής, κεφ. 5, στίχος 6 όπου αναφέρεται ρητά στο τριαδικό δόγμα.

Αυτά που μας λέει η έρευνα εδώ και περίπου 300 χρόνια, μας τα έχουν πει εδώ και αιώνες ο Κέλσος, ο Πορφύριος, ο Ιουλιανός, και ο χριστιανός Ωριγένης. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να παρατεθεί το απόσπασμα από τον Ωριγένη. Είναι από το υπόμνημα «Σχόλια εις το κατά Ματθαίον», και βρίσκεται στον τόμο 11 της Ελληνικής Πατρολογίας, σελίδα 57.

Και ει μεν μη και περί άλλων πολλών διαφωνία ην προς άλληλα των αντιγραφών, ώστε πάντα τα κατά Ματθαίον μη συνάδειν αλλήλοις, ομοίως δε και τα λοιπά Ευαγγέλια. [...] Νυνί δε δηλονότι πολλή γέγονεν η των αντιγραφών, είτε από τόλμης τινών μοχθηρίας της διορθώσεως των γραφομένων, είτε και από των τα εαυτοίς δοκούντα εν τη διορθώσει προστιθέντων ή αφαιρούντων· την μεν ουν εν τοις χειρογράφοις της Παλαιάς Διαθήκης διαφωνίαν, Θεού διδόντος, εύρομεν ιάσασθαι, κριτηρίω χρησάμενοι ταις λοιπαίς εκδόσεσι. Των γαρ αμφιβαλλομένων παρά τοις Εβδομήκοντα δια την των αντιγραφών διαφωνίαν, την κρίσιν ποιησάμενοι από των λοιπών εκδόσεων, το συνάδον εκείναις εφυλάξαμεν, και τινά μεν ωβελίσσαμεν εν τω Εβραϊκώ μη κείμενα, ου τολμήσαντες αυτά παντή περιελείν· τινά δε μετ΄

αστερίσκων προσεθήκαμεν, ίνα δήλον η ότι μη κείμενα παρά τοις Εβδομήκοντα, εκ των λοιπών εκδόσεων συμφώνως τω Εβραϊκώ προσεθήκαμεν.

Αυτό που μας λέει ο Ωριγένης, είναι ότι διαπίστωσε διαφωνία μεταξύ των χειρογράφων των ευαγγελίων. Αυτή την ασυμφωνία την αποδίδει είτε στην τολμηρή μοχθηρία κάποιων να διορθώσουν τα γραφόμενα, είτε να τα διορθώσουν σύμφωνα με όσα εκείνοι θεωρούσαν ορθά προσθέτοντας ή αφαιρώντας. Μάλιστα, η διαφωνία των χειρογράφων ισχύει και για τα κείμενα της Π. Διαθήκης.

Σύγχρονες παραποιήσεις στην Κ. Διαθήκη (Παράφραση Π. Τρεμπέλα)

Ορθόδοξες εκκλησιαστικές οργανώσεις και αδελφότητες γαλούχησαν και ανέστησαν χιλιάδες πιστούς χριστιανούς, που αργότερα θα αναλάμβαναν είτε χρέη κατηχητή, είτε θέσεις κλειδιά μέσα στην εκκλησιαστική δομή και ιεραρχία. Μια τέτοια οργάνωση, ήταν και η αδελφότητα θεολόγων «ο Σωτήρ», η οποία εξέδωσε ερμηνεία του Π. Τρεμπέλα επί της Καινής Διαθήκης με το αρχαίο κείμενο στην αριστερή σελίδα. Πόσοι χριστιανοί διαβάζουν την παράφραση αντί του κειμένου, ειδικά όταν η ίδια η Εκκλησία όχι μόνο την εγκρίνει αλλά την επικροτεί δίνοντας την ευλογία της;

Στον πρόλογο της τεσσαρακοστής έκδοσης (Αύγουστος 1986), αναφέρονται τα εξής:

Η σύντομος αύτη ερμηνεία εξεδόθη δια πρώτην φοράν το έτος 1952. Είναι δε έργον υψίστης σημασίας, διότι, όπως ο συγγραφεύς της ετόνισε τότε, "η παραλλήλως προς το ιερόν κείμενον της Καινής Διαθήκης δημοσιευομένη σύντομος ερμηνεία καθιστά εύληπτα τα νοήματα αυτού". Την σύντομον ερμηνείαν του καθηγητού Π. Ν. Τρεμπέλα ενέκρινε και ηυλόγησεν ομοθύμως, ευθύς από της εκδόσεώς της, το Οικουμενικόν Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως, καθώς και η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, όπως και τα λοιπά Πατριαρχεία Αντιοχείας, Αλεξανδρείας, Ιεροσολύμων, ως και η Αρχιεπισκοπή Κύπρου. Αι εγκρίσεις και ευλογίαι αυταί φαίνονται εις τα σχετικά επίσημα Γράμματα, τα οποία δημοσιεύομεν ευθύς αμέσως.

Στα πρακτικά της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος το 1951, δηλαδή λίγο πριν την πρώτη έκδοση του 1952, εκφράζονται «αι ευχαριστίαι και η

ευγνωμοσύνη της Εκκλησίας δια τα μνημειώδη έργα αυτού (σημ. του Τρεμπέλα), τα οποία χαρακτηρίζονται δια την επιστημονικότητα και την ευσέβειαν του συγγραφέως...».

Επίσης, στα ίδια πρακτικά, αναφέρεται η θέση του τότε μητροπολίτη Φθιώτιδας. Ότι δηλαδή, «αυτό υπέρ πάσαν άλλην εργασίαν συντελεί εις την πλήρη κατανόησιν του Ιερού κειμένου...».

Σε επιστολή που έστειλε η Ιερά Σύνοδος προς τον Π. Τρεμπέλα στις 8 Φεβρουαρίου του 1952, αναφέρεται ότι βρήκαν το έργο «παντί σύμφωνον προς το πνεύμα των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας και προς την Ιεράν αυτής παράδοσιν...».

Σε απόσπασμα των Πρακτικών στις 19 Φεβρουαρίου του 1952 σε συνέλευση της Ιεράς Συνόδου, ο τότε αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Σπυρίδων με 52 μητροπολίτες, το χαρακτήρισε ως «άριστο και μοναδικό οδηγό προς κατανόησιν του περιεχομένου των ιερών σελίδων του Βιβλίου της Ζωής».

Ισχύουν όλα αυτά; Κάνει πράγματι κατανοητά τα γραφόμενα ή τα διαστρεβλώνει; Είναι πράγματι επιστημονική (και άρα αντικειμενική) εργασία; Κατανοείται το ιερό κείμενο ή κατανοείται το δόγμα; Ας διαπιστώσουμε πως έχουν τα πράγματα από μια απλή αντιπαράθεση κειμένου και ερμηνείας του Π. Τρεμπέλα. Με κόκκινη γραμματοσειρά, είναι όσα δεν υπάρχουν στο κείμενο. Ακολουθεί και ένας σύντομος σχολιασμός. Δεν εξαντλούνται όλα τα χωρία, αλλά αυτά εκθέτονται ενδεικτικά.

«Ιακώβ δε εγέννησε τον Ιωσήφ τον άνδρα της Μαρίας, εξ ης εγεννήθη Ιησούς ο λεγόμενος Χριστός» (Ματ. 1:16).

«Ο Ιακώβ δε εγέννησε τον Ιωσήφ, τον αρραβωνιαστικόν της Μαρίας. Κατήγετο δε και η Μαρία από αυτό το γένος από το οποίον και ο Ιωσήφ. Εκ της Μαρίας δε αυτής, η οποία ήτο απόγονος του Δαβίδ και του Αβραάμ, εγεννήθη ο Ιησούς, που επονομάζεται Χριστός».

Σχόλιο: Ο ευαγγελιστής αναφέρει την γενεαλογία του Ιωσήφ. Προστίθεται η πληροφορία ότι και η Μαρία ήταν από το γένος του Δαβίδ, για να στηριχτεί η προφητεία που έλεγε ότι ο Μεσσίας θα κατάγονταν από τον Δαβίδ (Ψαλμός 132: 11, Ιερεμίας 23: 5 κλπ). Κάτι τέτοιο όμως όχι μόνο δεν αναφέρεται στις Γραφές, αλλά είναι και αντίθετο προς αυτές. Κατά πρώτο, η καταγωγή καθορίζεται από τον πατέρα (Αριθμοί, 1:1-19). Άρα, είτε ο Ιησούς είναι απόγονος του Δαβίδ όμως δεν ισχύει πλέον η παρθενική του γέννηση από την Μαρία, είτε δεν είναι και

κρατάμε την γέννηση εκ παρθένου. Κατά δεύτερο, η Μαρία ήταν συγγενής με την Ελισάβετ (κατά Λουκάν 1:36). Η δε Ελισάβετ ήταν σύζυγος του ιερέα Ζαχαρία, επομένως ανήκαν στη γενεά του Ααρών (φυλή Λευί) και όχι στην γενεά του Δαβίδ (φυλή Ιούδα). Κατά τρίτο, προκειμένου να διατηρηθεί η κληρονομιά στην ίδια φυλή, δεν επιτρεπόταν ο γάμος μεταξύ ατόμων διαφορετικής φυλής (Αριθμοί, 36:7-12).

«Από τότε ήρξατο ο Ιησούς κηρύσσειν και λέγειν· Μετανοείτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματ. 4:17).

«Από τότε ήρχισεν ο Ιησούς να κηρύττει συστηματικώς και να λέγει· Μετανοείτε, διότι επλησίασαν αι ημέραι κατά τας οποίας ο Μεσσίας με την νέαν, πνευματικήν, αγίαν και ουράνιον ζωήν, η οποία θα μεταδίδεται εν τη Εκκλησία του, θα εγκαθιδρύσει και επί της γης την βασιλείαν των ουρανῶν».

Σχόλιο: Το κείμενο αναφέρεται στην Βασιλεία του Θεού που πλησίασε. Κατά τρόπο ορατό. Επειδή όμως τίποτα δεν συνέβη και προκειμένου να μην ευρεθεί ο Ιησούς ανάμεσα στους ψευδοπροφήτες, το ορατό αντικαταστάθηκε από το αόρατο. Η Βασιλεία πλέον είναι η οργανωμένη Εκκλησία που μεταδίδει την ουράνια ζωή. Μην λησμονούμε ότι αυτές οι ερμηνείες χαιρετίστηκαν επισήμως από την Εκκλησία. Ειδικά στα πατερικά κείμενα από τον 4ο αιώνα και εξής, διαπιστώνεται αυτή η αλλαγή.

«Μη νομίσητε ότι ήλθον καταλύσαι τον νόμον ή τους προφήτας· ουκ ήλθον καταλύσαι, αλλά πληρώσαι» (Ματ. 5:17).

«Μη νομίσετε, ότι ήλθα δια να καταλύσω και ακυρώσω τον ηθικόν νόμον του Μωυσέως ή την ηθικήν διδασκαλίαν των προφητών. Δεν ήλθα να καταλύσω αυτά, αλλά να τα συμπληρώσω και να σας τα παραδώσω τέλεια».

Σχόλιο: Ξεκάθαρα ο Ιησούς αναφέρεται σε ολόκληρο τον Νόμο και όχι μόνο στον ηθικό. Δηλαδή, στο τελετουργικό μέρος (θυσίες, λατρείες) και στο υγιεινό (τι επιτρέπεται προς βρώση και τι όχι). Επίσης, σε όλη τη διδασκαλία των προφητών (που ασφαλώς πάντα ελέγχει τον λαό που λοξοδρομεί από την ιουδαϊκή πίστη και λατρεία) και όχι μόνο στο ηθικό μέρος. Έχουμε στον χριστιανισμό την περιτομή της σάρκας ή θυσίες όπως τις περιγράφει η Πεντάτευχος; Όμως με την παραπάνω ερμηνεία του Τρεμπέλα, περνάει στον Χριστιανισμό αυτό που μπορεί να περάσει (για να δειχθεί η ενότητα Παλαιάς και Καινής Διαθήκης), χωρίς ωστόσο να παρουσιάζεται ο Ιησούς ως ένας ιουδαίος νομοδιδάσκαλος που ήρθε να αναθερμάνει την πίστη του συγκεκριμένου λαού. Αυτή ήταν στοιχείο των αρχικών

πεποιθήσεων.

«ο δε Ιωάννης ακούσας εν τω δεσμωτηρίω τα έργα του Χριστού, πέμψας δυο των μαθητών αυτού είπεν αυτώ· συ ει ο ερχόμενος ή έτερον προσδοκώμεν;» (Ματ. 11:2-3).

«Ο Ιωάννης δε, όταν ήκουσε μέσα εις την φυλακήν τα θαύματα του Χριστού, έστειλε δυο από τους ιδικούς του μαθητάς και του είπε: Συ είσαι ο Μεσσίας, που ασφαλώς από ώρας εις ώραν πρόκειται να έλθη εις τον κόσμον, ή πρέπει να περιμένωμεν άλλον; **Και έκαμε την ερώτησιν αυτήν ο Ιωάννης, δια να στηριχθούν με την απάντησιν εις την πίστιν προς τον Χριστόν οι κλονισμένοι μαθηταί του».**

Σχόλιο: Δεν χωρά αμφιβολία ότι ο Ιωάννης που βάπτισε τον Ιησού στον Ιορδάνη ποταμό και έδωσε μαρτυρία για αυτόν, ότι τώρα αμφιβάλλει. Στην απολογητική όμως ερμηνεία, η αμφιβολία μεταφέρεται στους μαθητές του Ιωάννη. Εκείνοι είναι τώρα που απιστούν και όχι ο Ιωάννης.

«Αμήν λέγω ημίν, εισί τινές των ώδε εστηκότων, οίτινες ου μη γεύσωνται θανάτου έως αν ίδωσι τον υιόν του ανθρώπου ερχόμενον εν τη βασιλεία αυτού» (Ματ. 17:28).

«Αληθώς σας λέγω, ότι υπάρχουν μερικοί απ' εκείνους που στέκονται εδώ οι οποίοι δεν θα δοκιμάσουν θάνατον προτού να ιδούν **μετά την κάθοδον του Αγίου Πνεύματος να καταλύεται με την καταστροφήν των Ιεροσολύμων και του ναού των και με τον διασκορπισμόν του Ισραήλ η Παλαιά θεία τάξις και διαθήκη, δια να θεμελιωθεί με δύναμιν ακαταγώνιστον και υπερφυσικήν η Νέα θεία τάξις εν τω κόσμω, την οποίαν θα εκπροσωπεί η Εκκλησία ως άλλη βασιλεία του Θεού επί της γης».**

Σχόλιο: Κανένας από τους παρευρισκομένους δεν είδε ποτέ τον Ιησού να έρχεται στην βασιλεία του. Επομένως, ο Ιησούς βγαίνει ψευδοπροφήτης. Έτσι λοιπόν, ο ερχομός του Ιησού στην βασιλεία του, μετατρέπεται σε εγκαθίδρυση μια νέας θείας τάξεως που εκπροσωπεί η εκκλησία ως θεσμός πλέον.

«Περί δε της ημέρας εκείνης ή της ώρας ουδείς οίδεν, ουδέ οι άγγελοι εν ουρανώ, ουδέ ο Υιός, ει μη ο Πατήρ» (Μάρκος 13:32).

«Δια την ημέραν όμως εκείνην και την ώραν, που θα γίνει η Δευτέρα Παρουσία και η Κρίσις, δεν εξεύρει κανένας πότε ακριβώς θα είναι αύται, ούτε οι άγγελοι που είναι εις τον ουρανόν, ούτε ο Υιός **ως άνθρωπος**, παρά μόνον ο Πατήρ».

Σχόλιο: Από την στιγμή που δεν ξέρει ούτε ο Υιός παρά μόνο ο Πατέρας, σημαίνει

ότι ο Πατέρας και ο Υιός δεν είναι της ίδιας ουσίας. Γενικότερα, σε κανένα από τα τρία συνοπτικά ευαγγέλια δεν αναφέρεται ότι ο Ιησούς είναι ομοούσιος τω Πατρί. Απεναντίας, αναφέρεται πολύ καθαρά ότι δεν είναι θεός (ας θυμηθούμε τον πλούσιο νέο ο οποίος τον αποκάλεσε «αγαθό» για να εισπράξει την απάντηση του Ιησού «τι με λέγεις αγαθόν; Ουδείς αγαθός ειμή εις ο Θεός»), ενώ σε πολλές περιπτώσεις φαίνεται να αγνοεί όπως για παράδειγμα ότι το μικρότερο σπέρμα δεν είναι του σιναπιού αλλά της παπαρούνας).

«Ούτος έσται μέγας και υιός υψίστου κληθήσεται, και δώσει αυτώ Κύριος ο Θεός τον θρόνον Δαβίδ του πατρός αυτού, και βασιλεύσει επί τον οίκον Ιακώβ εις τους αιώνας, και της βασιλείας αυτού ουκ έσται τέλος» (Λουκάς 1:32-33)

«Ούτος θα είναι μέγας και δια την αγιότητα και δια το αξίωμά του. Και μολονότι δια της ενανθρωπήσεώς του θα εξομοιωθεί προς τους ανθρώπους, θα αναγνωρισθεί υιός του Θεού, του υψηλότερου και ανώτερου από όλα και εξουσιάζοντος αυτά. Και θα τον ανυψώσει Κύριος ο Θεός και ως άνθρωπον. Και θα του δώσει τον θρόνον του προπάτορός του Δαβίδ. Και θα βασιλεύσει εις τους αιώνας ως αθάνατος και παντοτινός αρχιερέυς και βασιλεύς επί των πιστών όλων των γενεών, οι οποίοι θα αποτελούν την πνευματικήν και αληθή οικογένειαν του Ιακώβ, και η βασιλεία του δεν θα έχει τέλος όπως των επίγειων βασιλέων, αλλά θα είναι ατελεύτητος και παντοτινή σαν αυτήν, που μόνος ο Θεός βασιλεύει».

Σχόλιο: Το κείμενο είναι σαφές στο ότι ο Ιησούς θα κληθεί υιός υψίστου. Που σημαίνει ότι δεν ήταν εξ αρχής. Έγινε στην πορεία. Όπως και στην πορεία θα του δώσει ο θεός τον θρόνο του Δαβίδ για να βασιλεύσει στον Ισραήλ αιώνια. Στην ερμηνεία, όλα αυτά συμβαίνουν βέβαια, αλλά στην ανθρώπινη φύση του Ιησού. Η δε βασιλεία του επί του Ισραήλ, μετατρέπεται σε βασιλεία επί της εκκλησίας, που είναι πλέον ο πνευματικός Ισραήλ. Επομένως, έτσι υποτίθεται ότι εκπληρώθηκαν και αυτές οι προφητείες των Γραφών.

«Πωλήσατε τα υπάρχοντα υμών και δότε ελεημοσύνην» (Λουκάς 12:33).

«Και εάν δια την εξασφάλισιν της ουρανού αυτής βασιλείας τα υλικά αγαθά σας γίνονται εμπόδιον, πωλήσατε όσα έχετε και δώσατέ τα ελεημοσύνην εις τους πτωχούς».

Σχόλιο: Η σαφής δήλωση του Ιησού αλλάζει εντελώς νόημα με την προσθήκη του «εάν». Τώρα πλέον δεν είναι εντολή- υποχρέωση, αλλά μόνο σε περίπτωση που τα υπάρχοντα κάποιου του γίνονται εμπόδιο. Πως αλλιώς θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η εκκλησιαστική και η μοναστηριακή περιουσία;

«Νυν ο έχων βαλλάντιον αράτω, ομοίως και πήραν, και ο μη έχων πωλήσει το ιμάτιον αυτού και αγοράση μάχαιραν» (Λουκάς 22:36).

«Τώρα εκείνος, που έχει βαλλάντιον, ας το πάρει μαζί του, δια να έχει χρήματα προς αγορά των αναγκαίων δια την συντήρησή του. Το ίδιο ας κάμει και εκείνος που έχει σάκκον. Ας τον πάρει μαζί του γεμάτον τρόφιμα. Δεν θα εύρετε πλέον την φιλόξενον προθυμίαν και υποδοχήν, που συναντήσατε στην πρώτη περιοδείαν σας. Και εκείνος που δεν έχει μάχαιραν, ας πωλήσει και αυτό το ρούχο του και ας αγοράσει μάχαιραν. **Δεν θέλω να είπω με αυτό, ότι σας επιτρέπεται εις την βίαν να αντιτάσσεται την βίαν. Ούτε ότι έχετε το δικαίωμα δια της μαχαίρας να επιδιώξετε την διάδοσιν του ευαγγελίου. Αλλά απλώς δια της ζωηράς εικόνας θέλω να σας παραστήσω, ότι ο παρών καιρός είναι καιρός αμύνης και ότι θα αντιμετωπίσετε θανατηφόρους επιβουλάς και εχθρότητας».**

Σχόλιο: Πέραν του ότι έρχεται σε αντίθεση με όσα τους είπε περί αμεριμνησίας και ότι το μόνο που θα πρέπει να ζητούν είναι την βασιλεία του θεού (όλα τα άλλα θα τους προστεθούν- δεν θα τα επιδιώξουν οι ίδιοι), τους προτρέπει να πάρουν μαχαίρια. Και πράγματι, οι μαθητές φαίνεται ότι οπλοφορούσαν. Να προσέξουμε ότι δεν είπε να αγοράσουν όλοι μαχαίρια. Αλλά να αγοράσουν όσοι δεν είχαν. Αυτό δείχνει ότι κάποιιοι είχαν ήδη. Αλλά και από την συνέχεια, φαίνεται ότι όχι μόνο δεν μιλούσε «δια ζωηρών εικόνων» αλληγορικά, αλλά ότι κυριολεκτούσε και ότι μόνο δύο από τους δώδεκα μαθητές του δεν έφεραν πάνω τους μαχαίρια.

«Οι δε είπον· Κύριε, ιδού μάχαιραι ώδε δύο. Ο δε είπεν αυτοίς· ικανόν εστί» (Λουκάς 22:38).

«Οι μαθηταί όμως δεν κατάλαβαν την σημασίαν των λόγων αυτών του Κυρίου και του είπαν: Κύριε, ιδού εδώ υπάρχουν δύο μάχαιραι. Ο δε Κύριος είπεν εις αυτούς: **Δεν εννοείτε τι σας λέγω. Φθάνει λοιπόν. Ας μη εκτεινώμεθα εις περαιτέρω συζήτησιν».**

Σχόλιο: Και ενώ τα δύο ευρισκόμενα μαχαίρια ήταν αρκετά έτσι ώστε όλοι να εκπληρώνουν την ρηθείσα εντολή, στην απολογητική ερμηνεία οι μαθητές είναι που έχουν παρανοήσει, και έτσι ο Ιησούς σταματά να τους εξηγεί παραπέρα. Παρότι η Γραφή είναι ξεκάθαρη πως το νόημα των σκοτεινών παραβολών εξηγούνταν πάντα από τον Ιησού σε αυτούς. Πόσο μάλλον κάτι τόσο απλό σαν το παραπάνω.

«Εν αρχή ην ο Λόγος, και ο Λόγος ην προς τον Θεόν, και Θεός ην ο Λόγος. Ούτος ην εν αρχή προς τον Θεόν. Πάντα δι' αυτού εγένετο, και χωρίς αυτού εγένετο

ουδέ εν ο γεγονός» (Κατά Ιωάννην, 1:1-2).

«Κατά την αρχήν της δημιουργίας υπήρχεν ο Υιός του Θεού, **που εγεννήθη από τον Πατέρα** ως άπειρος και ζωντανός Λόγος από απειροτέλειον και πάνσοφον Νούν. Και ο Λόγος **ως δεύτερον πρόσωπον της Θεότητος υπήρχεν αχώριστος από τον Θεόν** και ήτο πάντοτε πλησιέστατα προς αυτόν. Και ήτο Θεός τέλειος ο Λόγος. **Ούτος υπήρχε κατά την αρχήν της δημιουργίας ηνωμένος προς τον Θεόν.** Όλα τα δημιουργήματα έγιναν δια της συνεργασίας του με τον Πατέρα και άνευ αυτού δεν έγινεν ούτε το παραμικρόν από όσα έχουν γίνει».

Σχόλιο: Το τέταρτο ευαγγέλιο παρουσιάζει μια χριστολογία ανώτερη μεν από εκείνη των συνοπτικών, αλλά μακράν απέχει από αυτό που λέμε σήμερα «ορθόδοξο δόγμα». Το κείμενο παρουσιάζει το Λόγο ως κάτι ξεχωριστό από τον θεό (και όχι κάτι που γεννήθηκε από τον Πατέρα), κάτι που υπήρχε από την αρχή δίπλα στον θεό (και όχι ως το δεύτερο πρόσωπο της Τριάδος). Οι θεολογικές αυτές απόψεις μοιάζουν με εκείνες του Φίλωνα του Ιουδαίου, αλλά και με τις απόψεις που κυκλοφορούσαν ως ορθόδοξες μέχρι την πρώτη οικουμενική. Για παράδειγμα, ο Ιουστίνος γράφει: «Υιόν αυτού του όντως Θεού μαθόντες και εν δευτέρα χώρα έχοντες» (Α΄ Απολογία, 13:1). Ο Πατέρας είναι ο πραγματικός θεός και όχι ο Υιός. Ο υιός παίρνει τη δεύτερη θέση.

«Ουκ έχει εξουσίαν ο κεραμεύς του πηλού, εκ του αυτού φυράματος ποιήσαι ο μεν εις τιμήν σκεύος, ο δε εις ατιμίαν;» Ρωμαίους 9. 21)

«Δεν έχει ο αγγειοπλάστης εξουσίαν επί του πηλού να κατασκευάσει από το αυτό ζυμωμένον υλικόν άλλο μεν αγγείον δια χρήσιν τιμητικήν, άλλο δε δια χρήσιν πρόστυχον; Έτσι και ο Θεός, χωρίς να εκμηδενίζει το αυτεξούσιον και την ελευθερίαν του ανθρώπου, έχει τάξει τον καθένα δια κάποιον σκοπόν εξυπηρετικόν του σχεδίου του».

«Ει δε θέλων ο Θεός ενδείξασθαι την οργήν και γνωρίσαι το δυνατόν αυτού ήνεγκεν εν πολλή μακροθυμία σκεύη οργής κατιρτησμένα εις απώλειαν;» (ο. π. 22).

«Εάν λοιπόν θέλων ο Θεός να δείξει την οργήν του και να καταστήσει γνωστόν τι δύναται να κάμη, ηνέχθη με πολλήν μακροθυμίαν αγγεία και σκεύη άξια να επισύρουν την οργήν του, τα οποία μόνα τους εκατάρτησαν τον εαυτόν τους για την απώλειαν;».

Στα παραπάνω, σύμφωνα με το κείμενο, ο Παύλος μιλάει για την απόλυτη δικαιοδοσία του Θεού να κάνει ότι θέλει με το πλάσμα του. Ακριβώς, όπως ο

αγγειοπλάστης έχει κάθε δικαίωμα να φτιάξει ότι θέλει με τον πηλό. Στην παράφραση, αυτό μετριάζεται για να αποφευχθεί ο απόλυτος προορισμός που πρέσβευε ο Παύλος. Αυτό προκύπτει και από άλλα εδάφια. Τώρα, ναι μεν ο Θεός έχει πάντα το πάνω χέρι, αλλά ενεργεί με δικαιοσύνη και βάση προγνώσεως. Ο Παύλος χρησιμοποιεί στην παραπάνω περικοπή από την οποία ελήφθησαν τα εδάφια, το παράδειγμα των διδύμων Ιακώβ και Ησαύ, οι οποίοι πριν γεννηθούν, είχε αποφασιστεί από τον Θεό ότι τον ένα θα αγαπήσει και τον άλλο θα μισήσει. Διαβάζοντας όμως την σχετική ιστορία από την Π. Διαθήκη, μπορούμε να δούμε ότι ο Ιακώβ εξαπάτησε τόσο τον πατέρα του όσο και τον ίδιο τον Ησαύ. Ότι ο Ιακώβ ήταν αυτός που έφυγε φοβούμενος την δικαιολογημένη οργή του Ησαύ, και ότι όταν μετά από χρόνια συναντήθηκαν τα δύο αδέλφια, ενώ ο Ιακώβ ήταν ακόμα φοβισμένος, ο Ησαύ τον συνάντησε με πνεύμα συγχωρητικότητας και αγάπης.

«Ιδού μυστήριον υμίν λέγω· Πάντες μεν ου κοιμηθησόμεθα, πάντες δε αλλαγησόμεθα» (Α Κορ. 15:51)

«Ιδού σας λέγω αλήθειαν, που ήτο άγνωστος και με θείαν αποκάλυψιν μας εφανερώθη. Και η αλήθεια αυτή είναι η εξής· Όλοι μεν δεν θα αποθάνομεν. Διότι όταν έλθη ο Κύριος κατά την δευτέραν Παρουσίαν του, **θα προλάβη εις την ζωήν την γενεάν εκείνην των ανθρώπων που θα ζουν τότε. Αυτοί λοιπόν δεν θα αποθάνουν.** Πλην όμως όλοι, και **αυτοί δηλαδή που θα ζουν τότε και όσοι θα έχομεν αποθάνει,** θα αλλάξωμεν σώμα και θα πάρωμεν αντί του φθαρτού το άφθαρτον».

Καταφανής διαστρέβλωση του χωρίου, για να μη βγει ο Παύλος ψευδοδιδάσκαλος, όπως τον κατηγόρησε ευθέως ο Πορφύριος. Ο Παύλος δεν αναφέρεται σε κάποια άλλη γενεά, αλλά στην γενεά του. Βάζει μέσα τον εαυτό του στους ζώντες και όχι στους κεκοιμημένους.

Διομήδης

Διαβάστε επίσης:

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Α΄)

Παραχάραξη· το ερμηνευτικό κλειδί της Εκκλησίας (Μέρος Β΄)